

Fimmtudaginn 6. júlí 1989.

Nr. 264/1989. **Oliuverslun Íslands hf.****gegn****Landsbanka Íslands.**

Kærumál. Kyrrsetning.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Guðmundur Jónsson, Haraldur Henrysson og Hrafn Bragason.

Sóknaraðili skaut máli þessu til Hæstaréttar með kæru 27. júní sl. skv. heimild í 3. tl. 1. mgr. 21. gr. laga nr. 75/1973, um Hæstarétt Íslands. Kærður er úrskurður fógetaréttar Reykjavíkur, upp kveðinn sama dag. Úrskurðurinn er án forsendna, sbr. 2. mgr. 190. gr. laga nr. 85/1936, um meðferð einkamála í héraði, en úrskurðarorð er svohljóðandi: „Fallist er á með gerðarbeiðanda, Landsbanka Íslands, að gerðarþola, Oliuverslun Íslands hf., sé skylt að segja til um lausafé til kyrrsetningar, áður en til kyrrsetningar kemur á fasteignum þeim, er hann hefur bent á.

Fallist er á með gerðarbeiðanda, að kyrrsetning skuli eigi fara fram að svo stöddu í þeim eignum gerðarþola, er hann hefur bent á utan umdæmis réttarins.“

Sóknaraðili krefst þess, að hinn kærði úrskurður verði úr gildi felldur og að varnaraðili greiði sér málskostnað auk 12% sölugjalds til ríkissjóðs.

Varnaraðili krefst þess, að hinn kærði úrskurður verði staðfestur, og áskilur sér rétt til að hafa uppi kröfu um málskostnað í eftirfarandi staðfestingarmáli.

I.

Valtýr Sigurðsson borgarfégeti, sem kvað upp hinn kærða úrskurð, hefur sent Hæstarétti athugasemdir sínar og vísað til 27. gr. laga nr. 75/1973. Sjá hér einnig 2. mgr. 190. gr. 1. nr. 85/1936, sbr. 23. gr. 1. nr. 54/1988. Hljóða athugasemdirnar svo:

„Með beiðni, dags. 29. maí sl., krafðist Landsbanki Íslands kyrrsetningar á eignum Oliuverslunar Íslands hf. til tryggingar gjaldföllnum skuldum hins síðarnefnda við bankann, að upphæð

437.726.328,50 krónur. Gerðarþoli bauð fram tryggingar til að afstýra gerðinni, og hefur málið verið rekið reglulega fyrir fógeta-rétti frá þeim tíma, þar sem tekinn hefur verið fyrir ágreiningur aðila og úrskurðað um hann.

Hinn 21. júní sl. var kveðinn upp úrskurður í málinu, þar sem tekin var til greina krafa gerðarbeiðanda, Landsbanka Íslands, um kyrrsetningu í eignum gerðarþola, Olíuverslunar Íslands hf., til tryggingar skuld, að fjárhæð 222.726.328,00 kr., auk vaxta, er nánar voru tilgreindir, og kostnaðar við gerðina og eftirfarandi staðfestingarmál.

Í framhaldi af þeim úrskurði lagði gerðarþoli fram í réttinum lista yfir lausafé svo og fasteignir í sinni eigu til kyrrsetningar, samtals að verðmæti 836.235.000,00 kr., að mati gerðarþola. Fasteignir þessar voru að mestu utan umdæmis réttarins. Þess var óskað, að þar sem fram boðnar eignir væru langt umfram kröfu gerðarbeið-anda, færi virðing þeirra ekki fram vegna kostnaðar, er af því leiddi.

Af hálfu gerðarbeiðanda var þess krafist, að gerðarþoli benti á lausafé, áður en kyrrsettar yrðu fasteignir gerðarþola, og vísaði hann til 2. mgr. 24. gr. l. nr. 19/1887, um aðför, kröfum sínum til stuðnings. Þá var þess krafist, að bent yrði á eignir, sem væru aðgengilegri og innan lögsagnarumdæmis réttarins. Að öðrum kosti krafðist hann úrskurðar réttarins um fram boðna fjármuni til kyrrsetningar og krafðist virðingar á þeim.

Af hálfu gerðarþola var því mótmælt, að reglur 24. gr. aðfarar-laga um rétt dómhafa til að ganga að lausfé umfram fasteignir gætu átt við um kyrrsetningu, þar sem ekki væri um fullnustugerð að ræða. Taldi hann rétt gerðarþola skýlausan skv. 15. gr. l. nr. 18/1949, um kyrrsetningu og lögbann, til að benda á þá fjármuni til kyrrsetningar, er tryggja myndu hugsanlegar kröfur gerðar-beiðanda að því marki, er gerðarþoli teldi sér hagstætt.

Í fógetarétti 27. þ.m. var kveðinn upp svohljóðandi

ú r s k u r ð u r :

„Fallist er á með gerðarbeiðanda, Landsbanka Íslands, að gerðarþola, Olíuverslun Íslands hf., sé skylt að segja til um lausafé til kyrrsetningar, áður en til kyrrsetningar kemur á fasteignum þeim, er gerðarþoli hefur bent á.

Fallist er á með gerðarbeiðanda, að kyrrsetning skuli eigi fara fram að svo stöddu í þeim eignum gerðarpóla, er hann hefur bent á utan umdæmis réttarins.“

Úrskurður þessi var í réttinum kærður til Hæstaréttar Íslands.

Við úrlausn þessa ágreiningsefnis koma til skoðunar ákvæði um rétt gerðarpóla og skyldu skv. 15. gr. laga nr. 18/1949, um kyrrsetningu og lögbann, til að benda á eignir til kyrrsetningar.

Í 1. mgr. 15. gr. laganna segir, að gerðarpóla sé rétt og skylt að boði fógeta að benda á fjármuni til kyrrsetningar, enda skuli fara að óskum hans um það, hvað kyrrsetja skuli, gerðarbeiðanda að meinalausu. Í 3. mgr. sömu greinar kemur fram, að réttur gerðarpóla til að taka frá tiltekna muni og verðmæti að tilteknu marki skuli fara eftir aðfararlögum, enda skuli eigi kyrrsettir munir þeir, er bannað sé að taka fjárnámi.

Markmið kyrrsetningar er að tryggja, að sú eign skuldara, sem kyrrsett er, sé tiltæk, þegar lánardrottinn hefur öðlast aðfararhæfan dóm fyrir kröfu sinni og getur gert aðför samkvæmt honum. Það leiðir af eðli gerðarinnar, að gerðarbeiðandi, sem fengið hefur eignir gerðarpóla kyrrsettir, geti tryggt rétt sinn með þeim hætti, að hann þurfi ekki síðar að gera aðför í öðrum eignum en kyrrsettir voru.

Ákvæði 15. gr. um rétt og skyldu gerðarpóla til að benda á eignir til kyrrsetningar verða því ekki skilin á annan veg en þann, að gerðarbeiðandi þurfi ekki að ganga að öðrum eignum til kyrrsetningar en hann þyrfti við aðför skv. texta laganna „gerðarbeiðanda að meinalausu“. Ekki verður séð, að það hafi verið ætlun löggjafans að veita gerðarpóla ríkari rétt í þessu efni við kyrrsetningu en við aðför. Samkvæmt þessu verður að telja, að ákvæði um rétt og skyldur gerðarpóla til að benda á eignir til kyrrsetningar séu hin sömu skv. 15. gr. kyrrsetningarlaga og fram koma í 24. gr. aðfararlaga.

Það er meginregla, að löghaldsgerðir skuli hafa skjótan framgang. Í máli þessu benti gerðarþoli á eignir viðs vegar um land til kyrrsetningar. Ef fallist er á rétt gerðarpóla til þessarar ábendingar, þarf að taka gerðina upp í mörgum lögsagnarumdæmum, til að henni verði lokið. Þinglýsing kyrrsetningargerðar, virðing þeirra eigna og eftirfarandi uppboð, ef til kæmi, myndi tefja mjög mála-

rekstur gerðarbeiðanda. Það er skilningur réttarins, að það sé gerðarbeiðanda ekki „að meinalausu“, að gerðarþoli bendi á eignir utan umdæmis réttarins, þegar hann getur bent á eignir innan þess. Ekki var talin þörf á að úrskurða um, að virðing skuli fara fram, sbr. 2. mgr. 12. gr. 1. nr. 18/1949.“

II.

Með dómum Hæstaréttar í málunum nr. 246, 249 og 250/1989, sem kveðnir voru upp 3. þ.m., voru felldir úr gildi, ýmist að nokkru eða öllu leyti, þrír úrskurðir fógetaréttar Reykjavíkur, sem kveðnir voru upp 20. f.m., varðandi fram boðnar tryggingar af hálfu sóknaraðila vegna kyrrsetningarbeiðni varnaraðila. Samkvæmt dómum þessum kemur nú til athugunar, hvort sóknaraðili býður enn fram ofangreindar tryggingar, og ef svo fer, liggur fyrir fógeta að taka afstöðu til þeirra og hugsanlega að fá þær metnar.

Með hliðsjón af framansögðu þykir ekki tímabært að dæma um álitaefni það, sem hér er til meðferðar, og ber því að svo stöddu að fella hinn kærða úrskurð úr gildi.

Hvor aðili skal bera kostnað sinn af máli þessu.

D ó m s o r ð:

Hinn kærði úrskurður er felldur úr gildi.

Hvor aðili beri sinn kostnað af málinu.
